

Η αξιοποίηση του εκπαιδευτικού λογισμικού Γλώσσας Ε΄ και ΣΤ΄ Τάξης: μια επιμορφωτική δράση στο Π. Ε. Κ. Πάτρας

Θεόδωρος Μπαρής, Ηρακλής Αγγελόπουλος, Παναγιώτης Καραγιάννης

Περίληψη

Η αναβάθμιση της εκπαίδευσης συναρτάται με την προσωπική, επιστημονική και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού. Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιήθηκε μια επιμορφωτική δράση με βασικούς άξονες τη μεθοδολογία εκπαίδευσης ενηλίκων, την ευρετική πορεία προς τη γνώση και τη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού. Η αναστοχαστική διαδικασία ανέδειξε τη θετική στάση των εκπαιδευτικών απέναντι σε μορφές επιμόρφωσης που βασίζονται στην εκπαίδευση ενηλίκων, καθώς και στην ένταξη των νέων τεχνολογιών (NT) στην καθημερινή διδακτική τους πρακτική.

Λέξεις κλειδιά: επιμόρφωση εκπαιδευτικών, επαγγελματική ανέλιξη, εκπαίδευση ενηλίκων, νέες τεχνολογίες, βιωματική μάθηση

Abstract

The education upgrade is related to the teachers' personal, academic and professional development. In this context, an educational action was implemented based upon the adult education methodologies, the heuristic path to knowledge, and educational software. The reflective process initially highlighted the teachers' positive attitude, on the one hand towards the training forms based upon adult education and on the other hand towards the integration of new technologies (NT) in their educational planning.

Key words: teacher training, professional development, adult education, new technologies, experiential learning

A. Θεωρητικό πλαίσιο

Νέο Σχολείο και επιμόρφωση

Η επιμόρφωση ως μια συνεχής διαδικασία

Η κοινωνία της γνώσης αποτελεί στις μέρες μας τη σημαντικότερη προτεραιότητα των ανεπτυγμένων χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο, αναδεικνύοντας τον πρωτεύοντα ρόλο της γνώσης ως βασικού συστατικού στοιχείου της προσωπικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής. Το σχολείο οφείλει να προετοιμάσει με κριτικό τρόπο τον αυριανό πολίτη, τόσο με τη δημιουργία ανοικτών και ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών όσο και με την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ο εκπαιδευτικός αποτελεί βασικό παράγοντα των προαναφερόμενων εκπαιδευτικών αλλαγών και της αποτελεσματικότητας της παιδαγωγικής πράξης. Ως εκ τούτου, η προσωπική, επιστημονική και επαγγελματική του

ανάπτυξη καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική προϋπόθεση για την αναβάθμιση της εκπαίδευσης. Αυτό ακριβώς το γεγονός καθιστά την επιμόρφωση βασική προϋπόθεση υποστήριξης, ανατροφοδότησης και βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου και, κατά συνέπεια, εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ειδικότερα, από την ανασκόπηση της σύγχρονης βιβλιογραφίας αναδεικνύεται η επιμόρφωση ως μια συνεχής διαδικασία, η οποία συνδέει τη βασική κατάρτιση με την επαγγελματική δραστηριότητα, με στόχο την απόκτηση γνώσεων, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την υιοθέτηση στάσεων που θα επιτρέψουν στους εκπαιδευτικούς να αξιοποιούν ποιοτικά τις επιστημονικές και παιδαγωγικές εξελίξεις και να ανταποκρίνονται με επιτυχία στις προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης. Παράλληλα, η βιβλιογραφία φαίνεται να συγκλίνει σε ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά για τον θεσμό της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών (Zeichner & Linston 1987: 23-48, Ryba 1992: 25-39, Hargreaves 1995: 34-38, Μαυρογιώργος 1999: 15-25, Κασσωτάκης 2002: 17-20, Ξωχέλλης 2002: 35-36). Έτσι, η επιμόρφωση θα πρέπει:

- Να ανταποκρίνεται σε διαπιστωμένες ανάγκες των εκπαιδευτικών.
- Να είναι σύντομης διάρκειας και επαναλαμβανόμενη.
- Να συνδέεται με την εκπαιδευτική έρευνα και να σχετίζεται άμεσα με τη σχολική πράξη.
- Να λαμβάνει πολλές μορφές και να ενσωματώνει ποικίλες επιμορφωτικές δραστηριότητες.
- Να είναι ευρείας κλίμακας και να απευθύνεται σε μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών.
- Να έχει αποκεντρωμένο χαρακτήρα και να παρέχεται από διάφορους φορείς.
- Να γίνεται χρήση μεθόδων εκπαίδευσης ενηλίκων που θα προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες των εκπαιδευτικών.
- Να αξιοποιούνται στοιχεία από την ιστορία της εξέλιξης του εκπαιδευτικού επαγγέλματος και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών που αποδείχθηκαν διαρκή και ανθεκτικά στο χρόνο.
- Να υπάρχει συνεχής αξιολόγηση που θα συμβάλλει στη βελτίωση των χρησιμοποιούμενων μεθόδων και στην κάλυψη νέων αναγκών.
- Να είναι προσανατολισμένη προς το μέλλον.

Χαρακτηριστικά και αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών εντάσσεται στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων και οι επιμορφωτές οφείλουν να γνωρίζουν και να ενημερώνονται συνεχώς για τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης και τις βασικές αρχές που τη διέπουν. Σύμφωνα με τη σύγχρονη βιβλιογραφία, η εκπαίδευση ενηλίκων συνιστά το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης μεταξύ ενηλίκων, στο πλαίσιο της οποίας πραγματοποιούνται δραστηριότητες, αναλύονται εμπειρίες, αναπτύσσονται δεξιότητες και γνώσεις (Noué & Riveteau 1999: 22-24).

Οι ενήλικες μαθαίνουν με τρόπο διαφορετικό από τους ανηλίκους, καθώς έχουν τη δυνατότητα να επανεξετάζουν και να μετασχηματίζουν παγιωμένες αντιλήψεις, ιδεολογικές παραδοχές και πεποιθήσεις διαμέσου μιας διαδικασίας κριτικού στοχασμού και επεξεργασίας των νέων γνώσεων και δεδομένων στο μαθησιακό περιβάλλον (Mezirow

Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

2007: 43-46). Για να επιτευχθεί αυτή η διαδικασία, θα πρέπει να επιλεγεί η κατάλληλη μέθοδος, η οποία προσιδιάζει στις μαθησιακές ανάγκες, στις γνώσεις, στις ιδέες, στις δεξιότητες, στις εμπειρίες και στο στυλ μάθησης των ενηλίκων. Η μέθοδος αυτή συνδυάζει τα βιωματικά επιμορφωτικά εργαστήρια με καινοτόμα εκπαιδευτικά υλικά, ενώ παράλληλα αξιοποιεί τις δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας (Παπασταμάτης 2003: 45-53).

Η αποτελεσματικότητα της επιμορφωτικής δράσης κρίνεται στο βαθμό που επιτυγχάνει τη μόνιμη τροποποίηση της συμπεριφοράς των επιμορφούμενων προς την επιθυμητή κατεύθυνση, αποφεύγοντας παρεκκλίσεις προς ανεπιθύμητες κατευθύνσεις (Γεωργιάδου 2001: 17-20). Ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνουν οι ενήλικες διέπεται από πέντε αλληλοσυνδεόμενες βασικές αρχές (Κόκκος & Λιοναράκης 1998: 33-34), τις οποίες ο επιμορφωτής οφείλει να λαμβάνει πάντα υπόψη του και να λειτουργεί ανάλογα. Ειδικότερα:

- Επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας αποτελούν οι ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και οι μαθησιακές δυνατότητες των διδασκόμενων.
- Προάγεται η ευρετική πορεία προς τη γνώση.
- Επιδιώκεται η ενεργητική συμμετοχή των διδασκόμενων στη μαθησιακή πορεία διαμέσου της αξιοποίησης των εμπειριών και γνώσεων που έχουν ήδη αποκτηθεί.
- Ο κριτικός τρόπος σκέψης ευνοεί το μαθησιακό κλίμα και ωθεί σε σύνθετες διερευνήσεις.
- Η αλληλεπίδραση μεταξύ διδασκόντων και διδασκόμενων συνιστά ουσιαστικό στοιχείο ανατροφοδότησης του κύκλου μάθησης.

Στο παραπάνω πλαίσιο, οι ενήλικες αποτελούν διακριτή ομάδα επιμορφούμενων σε σχέση με τα παιδιά και τους εφήβους, με αποτέλεσμα τα προαναφερθέντα σημεία να προσλαμβάνουν διαφορετική ένταση και χροιά. Πιο συγκεκριμένα, κύριο χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τη διεργασία μάθησης των ενηλίκων σε σύγκριση με τη μάθηση των παιδιών αποτελεί το γεγονός ότι απευθύνεται σε ήδη διαμορφωμένες προσωπικότητες. Δηλαδή, οι ενήλικες συνιστούν αυτόνομες προσωπικότητες και, κατά συνέπεια, επιθυμούν να συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της μαθησιακής πορείας, π.χ. στον προσδιορισμό των στόχων, στην επιλογή του περιεχομένου, στην ανάπτυξη προβληματισμού, στην εξαγωγή συμπερασμάτων και στην αξιολόγηση. Επιπλέον, διαθέτουν περιορισμένο χρόνο και έχουν συγκεκριμένες ανάγκες που συχνά είναι επιτακτικές. Κατά συνέπεια, προκειμένου να εμπλακούν σε κάποιο πρόγραμμα μάθησης, οι ενήλικες απαιτούν να είναι σαφής η πρακτική χρησιμότητά του και η διασύνδεσή του με τον επαγγελματικό, τον κοινωνικό ή τον προσωπικό τομέα της ζωής τους. Επιπλέον, δεδομένης της κοινωνικής και επαγγελματικής τους δραστηριότητας, έχουν συσσωρεύσει μεγάλο απόθεμα εμπειριών και, επομένως, απαιτείται η άμεση σύνδεση του αντικειμένου και των δραστηριοτήτων μάθησης με τις εμπειρίες αυτές (Rogers 1977: 42-45).

Σκοπός της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

Σκοπός της επιμόρφωσης είναι αφενός η αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και κατ'επέκταση του εκπαιδευτικού συστήματος αφετέρου η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του έργου των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της προσωπικής και επαγγελματικής τους ανάπτυξης διαμέσου της διά βίου εκπαίδευσης. Ειδικότερα, μέσω της επιμόρφωσης αναμένεται να αναπτύξουν οι εκπαιδευτικοί δεξιότητες και στάσεις οι οποίες θα τους καθιστούν ικανούς:

- Να οργανώνουν δυναμικά περιβάλλοντα μάθησης.
- Να αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες στις διαδικασίες μάθησης αλλά και στην καθημερινή επαγγελματική τους πρακτική.
- Να οργανώνουν και να συντονίζουν εργασίες των μαθητών σε ομάδες.
- Να οργανώνουν το σχολικό πρόγραμμα και τη διδασκαλία τους σύμφωνα με τα επίσημα προγράμματα σπουδών, λαμβάνοντας, ταυτόχρονα, υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών στους οποίους κάθε φορά απευθύνονται και δίνοντας έμφαση στον γραμματισμό και τον αριθμητισμό.
- Να συνδέουν το περιεχόμενο του αντικειμένου που διδάσκουν με την ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων στους μαθητές.
- Να συνεργάζονται εποικοδομητικά με τους γονείς και τους άλλους κοινωνικούς εταίρους.
- Να συνειδητοποιούν και να είναι σε θέση να αξιοποιούν την πολιτισμική ιδιαιτερότητα του μαθητικού δυναμικού.
- Να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της διά βίου μάθησης.

Επιμορφώνοντας εκπαιδευτικούς στην αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού

Βασικές αρχές. Στοχοθεσία

Το λογισμικό της Γλώσσας Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού υπηρετεί τόσο τους άμεσους όσο και τους ευρύτερους σκοπούς της γλωσσικής παιδείας που θέτει το διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και τα αντίστοιχα αναλυτικά προγράμματα σπουδών (ΑΠΣ). Πρόκειται για ένα πολυδύναμο εργαλείο το οποίο μπορεί να λειτουργήσει ως υποστηρικτικό υλικό της γλωσσικής ύλης των έντυπων εγχειριδίων και της διδασκαλίας. Κύρια χαρακτηριστικά του είναι ότι το περιεχόμενο του δεν απαιτεί γραμμική εφαρμογή από τους μαθητές, καθώς επίσης ότι δεν υπάρχει αντιστοιχία περιεχομένου βιβλίου και λογισμικού. Το παραπάνω πλαίσιο παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να επιλέξει τον χρόνο ενασχόλησης με το συγκεκριμένο υλικό ανάλογα με την τάξη, το έμφυχο δυναμικό και με σημείο αναφοράς τους στόχους της γλωσσικής διδασκαλίας.

Τα προαναφερθέντα αποτέλεσαν και τον βασικό άξονα της επιμορφωτικής συνάντησης που υλοποιήθηκε στο Περιφερειακό Επιμορφωτικό Κέντρο Πάτρας το διήμερο 19-20 Ιουνίου 2012. Η επιμόρφωση απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ανεξαρτήτως των τεχνολογικών μέσων και δεξιοτήτων που διέθεταν.

Ως γενικός στόχος τέθηκε η «αφύπνιση» του ενδιαφέροντος των εκπαιδευτικών για ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στη διδακτική διαδικασία, ως αποτέλεσμα της ενασχόλησής τους με αυτές κατά τη διάρκεια του βιωματικού εργαστηρίου. Ως ειδικοί στόχοι της επιμορφωτικής δράσης τέθηκαν, σε ένα πρώτο επίπεδο, η γνωριμία και η εξοικείωση των εκπαιδευτικών με συγκεκριμένες πρακτικές και μέσα που θα τους βοηθήσουν να αποκωδικοποιήσουν τις συμβάσεις των μουσειακών χώρων και, σε ένα δεύτερο επίπεδο, η αξιοποίησή των πρακτικών αυτών στην καθημερινή διδακτική τους πράξη.

Η μεθοδολογία επιμόρφωσης στηρίχτηκε σε βασικές αρχές του νέου σχολείου και ενσωμάτωσε σημαντικά καινοτόμα στοιχεία, τα οποία τεκμηριώνονται βιβλιογραφικά τόσο

Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

από τη διεθνή όσο και την αντίστοιχη ελληνική εμπειρία. Ειδικότερα, το πλαίσιο επιμόρφωσης βασιζόταν στις ακόλουθες αρχές:

1. Προαιρετική συμμετοχή στην επιμορφωτική διαδικασία.
2. Ενεργητική συμμετοχή του εκπαιδευόμενου.
3. Ευρετική πορεία προς τη γνώση.
4. Άμεση εφαρμογή και σύνδεση της επιμόρφωσης με τη σχολική τάξη.
5. Ευελιξία.
6. Κοινωνική αλληλεπίδραση.

Οι άξονες υλοποίησης της επιμόρφωσης στηρίχτηκαν στην:

α) Έμφαση στη διδακτική πράξη

Η επιμόρφωση επικεντρώθηκε στην υποστήριξη του εκπαιδευτικού στη σχολική καθημερινότητα και πρακτική με στόχο τον μετασχηματισμό της γνώσης. Παράλληλα, παρείχε στους επιμορφούμενους τα κατάλληλα μεθοδολογικά εργαλεία, τις τεχνικές και τις διδακτικές πρακτικές που θα τους βοηθούσαν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας εκπαιδευτικής δράσης στον χώρο του μουσείου, με στόχο τη βιωματική και ανακαλυπτική μουσειακή εμπειρία.

β) Αξιοποίηση της μεθοδολογίας εκπαίδευσης ενηλίκων

Οι εκπαιδευτικοί είναι ενήλικες εκπαιδευόμενοι. Έχουν γνώσεις, βιώματα, εμπειρίες και αναπαραστάσεις που συγκροτούν τη βάση της επαγγελματικής τους ταυτότητας. Παράλληλα, λόγω των αλλαγών που έχουν βιώσει κατά τη διάρκεια της εξέλιξής τους, έχουν διαμορφώσει τα δικά τους κριτήρια, στα οποία έχουν ενσωματωθεί και αναπαράγονται οι κώδικες του πολιτισμικού και κοινωνικού περιβάλλοντος από το οποίο προέρχονται (Bourdieu 1985). Λαμβάνοντας υπόψη το παραπάνω πλαίσιο, η μεθοδολογία της επιμόρφωσης στηρίχτηκε στις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων, προκειμένου αφενός να αξιοποιηθεί η εμπειρία των επιμορφούμενων και αφετέρου να τους παρασχεθούν εκείνα τα εργαλεία (μεθοδολογικά και εννοιολογικά) που θα τους καταστήσουν ικανούς να διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους θα μετασχηματίσουν τη μορφή της διδασκαλίας τους.

Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί θα συμμετέχουν ενεργά και θα διαμορφώσουν οι ίδιοι, σε συνεργασία με τους επιμορφωτές τους, το πλαίσιο της επιμόρφωσής τους, αξιοποιώντας τις γνώσεις, τα βιώματα και τις εμπειρίες τους, τις οποίες θα μοιραστούν με τους υπόλοιπους συναδέλφους τους. Στην επιμόρφωση, αυτό επιτεύχθηκε μέσα από την εφαρμογή σύγχρονων εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών (ομαδοσυνεργατική μεθοδολογία, ασκήσεις).

γ) Εφαρμογή των θεμάτων επιμόρφωσης στη σχολική τάξη - Αναστοχασμός

Ο σχεδιασμός της επιμόρφωσης έδωσε τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να εφαρμόσουν με κριτικό τρόπο τις θεματικές που πραγματεύτηκαν στο επιμορφωτικό πρόγραμμα, να διερευνήσουν τη χρησιμότητά τους και να προτείνουν νέους εναλλακτικούς τρόπους εφαρμογής τους με βάση τις ιδιαιτερότητες της τάξης τους. Ωστόσο, η πιο σημαντική συμβολή του επιμορφωτικού προγράμματος ήταν ότι έδωσε τη δυνατότητα στους επιμορφούμενους να μοιραστούν την εμπειρία τους με τους συναδέλφους τους στο

πλαίσιο μιας ανοιχτής διαδικασίας αναστοχασμού και συνεργατικής οικοδόμησης της γνώσης.

Διαδικασία και εργαλεία

Την ομάδα επιμόρφωσης αποτελούσαν είκοσι (20) εκπαιδευτικοί από διαφορετικές σχολικές τάξεις και με διαφορετικό επίπεδο γνώσεων αναφορικά με την αξιοποίηση ηλεκτρονικών υπολογιστών (H/Y). Τα αποτελέσματα της διερεύνησης αναγκών, που προηγήθηκε της επιμορφωτικής δράσης, αποτέλεσαν τη βάση πάνω στην οποία διαμορφώθηκε το τελικό πλαίσιο σχεδιασμού της επιμόρφωσης. Το περιεχόμενο της στηρίχτηκε στη βασική αρχή σύμφωνα με την οποία ο εκπαιδευτικός διερευνά και ανακαλύπτει τη φιλοσοφία του γνωστικού αντικείμενου με όρους διδακτικής πράξης. Αυτό επιτεύχθηκε τόσο στο επίπεδο του διδακτικού σχεδιασμού σε αυθεντικά περιβάλλοντα μάθησης (φύλλα εργασίας, ασκήσεις) όσο και στις στρατηγικές της διά βίου μάθησης που υιοθετήθηκαν. Η υλικοτεχνική υποδομή που απαιτήθηκε για την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης ήταν δώδεκα Η/Υ (στην επιφάνεια εργασίας των οποίων είχε «φορτωθεί» το συγκεκριμένο λογισμικό και τα σχολικά εγχειρίδια της Γλώσσας Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού), ένας βιντεοπροβολέας συνδεδεμένος με Η/Υ, μια οθόνη προβολής και δώδεκα θρανία. Οι εκπαιδευτικοί είχαν χωριστεί σε τέσσερις ομάδες των πέντε ατόμων. Παράλληλα, είχε δημιουργηθεί και μια «θέση παρουσίας», όπου οι εκπρόσωποι των ομάδων είχαν τη δυνατότητα να παρουσιάζουν στην ολομέλεια τη θεματική που διερεύνησαν, καθώς και τις απόψεις των μελών της ομάδας τους.

Το εργαστήριο, το οποίο διήρκεσε 3 ώρες, δομήθηκε νοητά σε τρία μέρη:

α) Η γνωριμία

Σε μια τέτοια συνάντηση επιδιώκεται, αρχικά, το «σπάσιμο του πάγου» που δημιουργείται από την παρουσία αγνώστων, καθώς και η εγκατάσταση θετικού, δημιουργικού και ευχάριστου κλίματος.

β) Η διερεύνηση

Οι παιδαγωγικές αρχές της συνεργατικής, διερευνητικής και ανακαλυπτικής μάθησης αποτελούν σοβαρό αίτημα του επιμορφούμενου και, επομένως, μέλημα του επιμορφωτή.

γ) Η κοινωνική αλληλεπίδραση και σύνθεση

Στο επόμενο στάδιο, το πιο σημαντικό της επιμορφωτικής δράσης, οι εκπαιδευτικοί, με τη βοήθεια των εκπροσώπων των ομάδων τους, μοιράστηκαν με την ολομέλεια τις απόψεις και τις ιδέες τους

Αποτίμηση

Η αναστοχαστική διαδικασία είχε ως σημείο αναφοράς το ερωτηματολόγιο που απαντήθηκε από τους εκπαιδευτικούς στο τέλος της επιμορφωτικής δράσης, καθώς και τις αντιδράσεις των επιμορφούμενων κατά τη διάρκεια υλοποίησης του βιωματικού εργαστηρίου. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών εκδήλωσε θετική στάση απέναντι σε

Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

μορφές επιμόρφωσης με καινοτόμες παρεμβάσεις, οι οποίες στηρίζονται στις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων και χαρακτηρίζονται από ευρετική πορεία προς τη γνώση.

Η θετική στάση των επιμορφούμενων εκδηλώθηκε με τη διατύπωση θέσεων όπως οι ακόλουθες:

- *Ενδιαφέρουσα προσπάθεια.*
- *Σωστός τρόπος σεμιναρίου με τις ομάδες και τα φύλλα εργασίας (όχι μόνο θεωρία αλλά και πρακτική).*
- *Χρήσιμες οι ημερίδες που είναι στοχευμένες και δεν πλατιάζουν.*
- *Θεωρώ ότι ήταν μια χρήσιμη συνάντηση για εμένα. Αντάλλαξα σκέψεις, ιδέες, πρακτικές αξιοποίησης του λογισμικού.*

Οι απαντήσεις των επιμορφούμενων κατέδειξαν ότι διάκεινται θετικά απέναντι στο εκπαιδευτικό λογισμικό. Επιπλέον, το βιωματικό σεμινάριο φαίνεται να συνέβαλε στην υιοθέτηση από τους επιμορφούμενους πιο θετικής στάσης για την ενσωμάτωση του λογισμικού στην καθημερινή διδακτική πρακτική.

Ενδεικτικά, οι επιμορφούμενοι ανέφεραν:

- *Αυτό που μου έκανε εντύπωση ήταν ότι οι δραστηριότητες ήταν ελκυστικές.*
- *Δε χρειάζεται αρκετός χρόνος για την υλοποίησή τους, αρκεί η σωστή προετοιμασία.*
- *Ο μαθητής μπορεί να κινηθεί εύκολα στις διάφορες ενότητες του λογισμικού.*

Οι καταγεγραμμένες θέσεις των εκπαιδευτικών κατέδειξαν στους επιμορφωτές ότι ο αναστοχασμός σε συνθήκες αλληλεπίδρασης δημιουργεί προοπτικές για βελτιωτικές παρεμβάσεις στην επιμορφωτική διαδικασία, με τελικό στόχο την επαγγελματική ανέλιξη των εκπαιδευτικών (Klein 2008).

B. Εφαρμογές

Μια επιμορφωτική δράση στο Π. Ε. Κ. Πάτρας

Εισαγωγικά

Το διήμερο 19-20 Ιουνίου 2012 πραγματοποιήθηκε¹ βιωματικό εργαστήριο με τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) και με θεματική την αξιοποίηση των εκπαιδευτικών λογισμικών του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου στην καθημερινή διδακτική πρακτική. Δημιουργήθηκαν τέσσερα εργαστήρια με αντικείμενο τα λογισμικά των Μαθηματικών, Φυσικής και Γλώσσας. Η επιμορφωτική δράση που παρουσιάζεται αφορά στη γνωριμία και την αξιοποίηση του λογισμικού της Γλώσσας Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης. Η επιμόρφωση απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ανεξαρτήτως των τεχνολογικών μέσων και δεξιοτήτων που διέθεταν.

Η διαδικασία

Τα αποτελέσματα της διερεύνησης αναγκών, που προηγήθηκε της επιμορφωτικής δράσης, αποτέλεσαν τη βάση πάνω στην οποία διαμορφώθηκε το τελικό πλαίσιο

¹ από την Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Ελλάδας και τους Σχολικούς Συμβούλους Δημοτικής Εκπαίδευσης του Νομού Αχαΐας στο Περιφερειακό Επιμορφωτικό Κέντρο Πάτρας

σχεδιασμού της επιμόρφωσης. Το περιεχόμενό της στηρίχτηκε στη βασική αρχή σύμφωνα με την οποία ο εκπαιδευτικός διερευνά και ανακαλύπτει τη φιλοσοφία του γνωστικού αντικειμένου με όρους διδακτικής πράξης. Το εργαστήριο, το οποίο διήρκεσε 3 ώρες, δομήθηκε νοητά σε τρία μέρη.

α) Η γνωριμία

Σε μια τέτοια συνάντηση επιδιώκεται, αρχικά, το «σπάσιμο του πάγου» που δημιουργείται από την παρουσία αγνώστων, καθώς και η εγκατάσταση θετικού, δημιουργικού και ευχάριστου κλίματος. Για τον σκοπό αυτό, αξιοποιήθηκε η δραστηριότητα γνωριμίας των μελών της ομάδας μέσω της «ετεροπαρουσίασης», όπου κάθε μέλος παρουσίασε τον διπλανό του στην ολομέλεια. Στη συνέχεια, δεδομένου ότι οι επιμορφούμενοι είναι ενήλικες, επομένως οι ίδιοι (σε συνεργασία με τους επιμορφωτές τους) μπορούν να καθορίσουν το πλαίσιο της επιμόρφωσής τους, αξιοποιώντας τις γνώσεις, τα βιώματα και τις εμπειρίες τους στο πλαίσιο της επιμορφωτικής ομάδας, τούς ζητήθηκε να καταθέσουν τις προσδοκίες τους από την επιμορφωτική συνάντηση. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών αποτέλεσαν και το βασικό πλαίσιο της δράσης μας. Όσον αφορά στο σχηματισμό των ομάδων, προκρίναμε ως μέσο επιλογής μια τεχνική γνωριμίας που άπτεται της εκπαίδευσης και εφαρμόζεται στην εκπαίδευση ενηλίκων. Ειδικότερα, κατά την είσοδό τους στην αίθουσα του εργαστηρίου οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να επιλέξουν ο καθένας μία από ισάριθμες λωρίδες με τον αριθμό των επιμορφούμενων, που περιείχαν φράσεις ή λέξεις που παρέπεμπαν σε θεματικές του λογισμικού. Συγκεκριμένα, οι λωρίδες με τις λέξεις «εικόνα», «προϊόν», «σλόγκαν» και «προβολή» αποτέλεσαν τον συνδετικό ιστό των μελών της ομάδας «Διαφήμιση» που θα προσέγγιζε ανακαλυπτικά την ενότητα του λογισμικού «Λούνα Πάρκ». Οι υπόλοιπες ομάδες, που συγκροτήθηκαν με αυτόν τον τρόπο, ήταν η «Συνταγή», η «Δημιουργική Γραφή», η «Διαφήμιση» και το «Κείμενο».

β) Η διερεύνηση

Οι παιδαγωγικές αρχές της συνεργατικής, διερευνητικής και ανακαλυπτικής μάθησης αποτελούν σοβαρό αίτημα του επιμορφούμενου και επομένως, μέλημα του επιμορφωτή. Στο πλαίσιο της παραπάνω αρχής, σε καθεμιά από τις ομάδες (και ανάλογα με το χρώμα που είχαν επιλέξει με βάση τις λωρίδες επιλογής) δόθηκε ένα φύλλο εργασίας που ταυτόχρονα αποτέλεσε εργαλείο εξοικείωσης και πλαίσιο διερεύνησης και σύνδεσης της πληροφορίας με τη διδακτική πράξη. Με αυτόν τον τρόπο, διασφαλίστηκε η εφαρμογή των αρχών της εκπαίδευσης ενηλίκων που στηρίζεται στην ενεργητική συμμετοχή του εκπαιδευόμενου, στην ευρετική πορεία προς τη γνώση, στην άμεση εφαρμογή, στη σύνδεση της επιμόρφωσης με την σχολική τάξη και στην κοινωνική αλληλεπίδραση.

γ) Η κοινωνική αλληλεπίδραση και σύνθεση

Στο επόμενο στάδιο, το πιο σημαντικό της επιμορφωτικής δράσης, οι εκπαιδευτικοί, με τη βοήθεια των εκπροσώπων των ομάδων τους, μοιράστηκαν με την ολομέλεια τις απόψεις και τις ιδέες τους αναφορικά με τον προβληματισμό και τον στόχο που έθετε το φύλλο εργασίας τους. Ακολουθούσε δημιουργικός διάλογος, ο οποίος διαμόρφωνε μια ολοκληρωμένη απάντηση που αποτελούσε ταυτόχρονα και διδακτική πρόταση. Η διαδικασία ολοκληρώθηκε με δημιουργική συζήτηση σχετικά με τη χρήση του

Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

συγκεκριμένου λογισμικού στη σχολική τάξη. Τέλος, η συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου από τους επιμορφούμενους με την ολοκλήρωση του βιωματικού σεμιναρίου παρείχε τη δυνατότητα για αναστοχασμό και αξιολόγηση της επιμορφωτικής δράσης από τους επιμορφωτές.

Βιβλιογραφία

- Βέμη, Β. (2003). Κατάρτιση εκπαιδευτικών: το πρώτο βήμα για τη διατήρηση της κληρονομιάς. Στο 7th International Symposium World Heritage Cities, Ρόδος, 24-26. Διαθέσιμο: <https://docs.google.com/document/d/1sQzew4uSprfgBwp0CKZezpvtD0Y2BONny8KIS8abRNA/edit?pli=1>. Ανακτήθηκε: 5/11/2013
- Bourdieu, P. (1985). Το συντηρητικό σχολείο: οι ανισότητες στην εκπαίδευση και στην παιδεία. Στο Α. Φραγκουδάκη (Επιμ.), *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα και το σχολείο*. Αθήνα: Παπαζήσης, 11-14.
- Γεωργιάδου, Α. (2001). Ένα αποτελεσματικό μοντέλο ενδοσχολικής επιμόρφωσης. Στο 1ο συνέδριο για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη: *Εκπαιδευτικό λογισμικό και διαδίκτυο*. Σύρος 11-13 Μαΐου. Διαθέσιμο: <http://www.epyna.eu/modules.php?name=News&file=article&sid=61>. Ανακτήθηκε: 11/11/2013
- Γκότοβος, Α., Μαυρογιώργος, Γ. & Παπακωνσταντίνου, Π. (2000). *Κριτική Παιδαγωγική και εκπαιδευτική πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Hargreaves, A. & Fullan, M. (1995). *Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Πατάκης.
- Κασσωτάκης, Μ. (2002). Η επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από το 1975 μέχρι σήμερα. Στο 2ο Διεθνές Συνέδριο: *Η παιδεία στην αυγή του 21ου αιώνα. Ιστορικό-συγκριτικές προσεγγίσεις*. Πάτρα, 4-6 Οκτωβρίου.
- Klein, S. (2008). Holistic reflection teacher education: issues and teacher and strategies. *Reflective Practice*, 9 (20), 111-121.
- Κόκκος, Α. & Λιοναράκης, Α. (1998). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων-διδασκόμενων*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Mezirow, J. (2007). *Η μετασχηματίζουσα μάθηση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ξωχέλλης, Π. (2002). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σήμερα: διεθνής αναγκαιότητα - ελληνικές εξελίξεις και εμπειρίες. Στο 2ο Διεθνές Συνέδριο: *Η παιδεία στην αυγή του 21ου αιώνα. Ιστορικό-συγκριτικές προσεγγίσεις*. Πάτρα, 4-6 Οκτωβρίου. Διαθέσιμο: <http://www.elemedu.upatras.gr/eriande/synedria/synedrio2/praktika/ksoxelis.htm>
Ανακτήθηκε: 11/11/2013
- Παπασταμάτης, Α. (2003). Οι ενήλικοι ως μαθητές. *Επιστήμες Αγωγής*, 2, 45-53.
- Rogers, A. (1999). *Η εκπαίδευση ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ryba, R. (1992). Common trends in teacher education in European countries. *Compare*, 1, 25-39.
- Zeichner, K. & Linston, D. (1987). Deaching student teachers to reflect. *Harvard Educational Review*, 57, 23-48.

Παράρτημα 1

Τα εργαλεία

Τα βασικά μας εργαλεία ήταν: ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός του εργαστηρίου, το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών της γλώσσας για την Ε΄ & ΣΤ΄ τάξη του δημοτικού σχολείου, τα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια για τους μαθητές και τον εκπαιδευτικό, το εκπαιδευτικό λογισμικό της γλώσσας για την Ε΄ & Στ΄ τάξη του δημοτικού, τέσσερα φύλλα εργασίας (ένα για κάθε ομάδα) και ένα φύλλο αξιολόγησης κοινό για όλες τις ομάδες εργασίας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

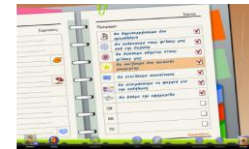
Το λογισμικό της Γλώσσας Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού του Π.Ι., το οποίο θα βρείτε στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή σας, λειτουργεί ως υποστηρικτικό υλικό των σχολικών εγχειριδίων και υπηρετεί τόσο τους άμεσους όσο και τους ευρύτερους γλωσσικούς σκοπούς σύμφωνα με το ΑΠΣ-ΔΕΙΠΠΣ.

Στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος της ΣΤ΄ τάξης, έχετε προγραμματίσει να διδάξετε το κεφάλαιο «Συνταγές μαγειρικής» από την Ενότητα 4 « Διατροφή» (τεύχος α΄, σελ.47-68).

- Αρχικά περιηγηθείτε για 10 λεπτά στην ενότητα του λογισμικού « Εκδήλωση στα Χανιά ».

- Στη συνέχεια, συζητήστε με τα μέλη της ομάδας ποια υποενότητα από την ενότητα του λογισμικού «Εκδήλωση στα Χανιά» μπορεί να αξιοποιηθεί, προκειμένου να υλοποιηθεί κάποιος από τους στόχους του κεφαλαίου «Συνταγές μαγειρικής» (Βιβλίο Μαθητή).

Ενδεικτικό πλαίσιο αξιοποίησης της δραστηριότητας

Τίτλος δραστηριότητας:

Στόχος δραστηριότητας:.....

Χρονική διάρκεια:.....

Εκπαιδευτικό υλικό:.....

Σύντομη περιγραφή της δραστηριότητας/Οργάνωση της τάξης:

.....
.....
.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Το λογισμικό της Γλώσσας Ε' & ΣΤ' Δημοτικού του Π.Ι., το θα βρείτε στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή σας, λειτουργεί ως υποστηρικτικό υλικό των σχολικών εγχειριδίων και υπηρετεί τόσο άμεσα όσο και τους ευρύτερους γλωσσικούς σκοπούς σύμφωνα με ΑΠΣ- ΔΕΠΠΣ.

οποίο
τους
το

Στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος της Ε' τάξης, έχετε προγραμματίσει να διδάξετε την Ενότητα 4 « Τα ζώα που ζουν κοντά μας » (τεύχος α', σελ. 50-64).

Οι διδακτικοί στόχοι της ενότητας είναι:

Κειμενικοί στόχοι

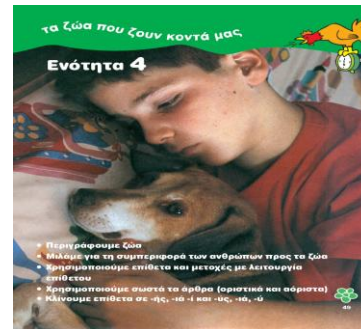
Οι μαθητές:

- ✓ περιγράφουν ζώα,
- ✓ δημιουργούν μικρές αγγελίες,
- ✓ δημιουργούν κόμικς

Λεξικογραμματικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- ✓ χρησιμοποιούν επίθετα και μετοχές με τη λειτουργία επιθέτου,
- ✓ χρησιμοποιούν σωστά το οριστικό και το αόριστο άρθρο
- ✓ κλίνουν επίθετα σε -ής-ιά-ί και σε ύς-ιά-ύ

Πριν αρχίσετε τον διδακτικό σας σχεδιασμό, περιηγηθείτε για 10 λεπτά στην ενότητα του λογισμικού «Λούνα Παρκ».

Είστε έτοιμοι; Ωραία!!!

Συζητήστε με τα μέλη της ομάδας σας ποια υποενότητα/δραστηριότητα του «Λούνα Παρκ» θα μπορούσε να αξιοποιηθεί διδακτικά, προκειμένου να υλοποιηθεί κάποιος από τους στόχους της ενότητας.

Ενδεικτικό πλαίσιο αξιοποίησης της δραστηριότητας

Τίτλος δραστηριότητας:

Στόχος δραστηριότητας:

Χρονική διάρκεια:

Εκπαιδευτικό υλικό:

Σύντομη περιγραφή της δραστηριότητας/οργάνωση της τάξης :

.....
.....
.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Το λογισμικό της Γλώσσας Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού του Π.Ι., το θα βρείτε στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή σας, λειτουργεί ως υποστηρικτικό υλικό των σχολικών εγχειριδίων και υπηρετεί τόσο άμεσα όσο και τους ευρύτερους γλωσσικούς σκοπούς σύμφωνα με ΑΠΣ-ΔΕΠΠΣ.

οποίο
τους
το

Στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος της ΣΤ΄ τάξης, έχετε προγραμματίσει να διδάξετε το κεφάλαιο «Στη διαφήμιση όλα είναι δυνατά» από την Ενότητα 4 «Διατροφή» (τεύχος α΄, σελ.47-68).

- Πριν αρχίσετε τον διδακτικό σας σχεδιασμό, περιηγηθείτε για 10 λεπτά στην ενότητα του λογισμικού « Λούνα Παρκ »

Είστε έτοιμοι; Ωραία !!!

- Στη συνέχεια, συζητήστε με τα μέλη της ομάδας ποια υποενότητα από την ενότητα του λογισμικού «Λούνα Πάρκ» μπορεί να αξιοποιηθεί, προκειμένου να υλοποιηθεί κάποιος από τους στόχους του κεφαλαίου «Στη διαφήμιση όλα είναι δυνατά» (Βιβλίο Μαθητή).

Ενδεικτικό πλαίσιο αξιοποίησης της δραστηριότητας

Τίτλος δραστηριότητας:

Στόχος δραστηριότητας:.....

Χρονική διάρκεια:.....

Εκπαιδευτικό υλικό:.....

Σύντομη περιγραφή της δραστηριότητας/Οργάνωση της τάξης:

.....
.....
.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Το λογισμικό της Γλώσσας Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού του Π.Ι., το οποίο θα βρείτε στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή σας, λειτουργεί ως υποστηρικτικό υλικό των σχολικών εγχειριδίων και υπηρετεί τόσο τους άμεσα όσο και τους ευρύτερους γλωσσικούς σκοπούς σύμφωνα με το ΑΠΣ- ΔΕΠΠΣ.

Ελάτε να γνωρίσουμε το λογισμικό και με βάση αυτό να σχεδιάσουμε δραστηριότητες. Είστε έτοιμοι; Ωραία!!

Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

- Ανοίξτε το εκπαιδευτικό λογισμικό «Γλώσσα Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού», επιλέξτε και περιηγηθείτε για λίγο στην ενότητα «Λέξεις και Φαντασία».

- Στη συνέχεια, εστιάστε και εξερευνήστε την υποενότητα «Το Ξύλινο Ανθρωπάκι».

- Συζητήστε, τώρα, σε δυάδες, διδακτικούς γλωσσικούς στόχους που θα μπορούσατε να θέσετε για μαθητές Ε΄ τάξης του Δημοτικού, με βάση τη συγκεκριμένη υποενότητα. Κατόπιν στην ομάδα σας καταλήξτε σε δύο τουλάχιστον στόχους.

.....
.....

Αφού καταλήξατε στους στόχους, επιλέξτε δραστηριότητα/ες, με βάση τη συγκεκριμένη υποενότητα, η οποία θα υλοποιεί κάποιον ή κάποιους από τους στόχους.

Σύντομη περιγραφή της δραστηριότητας/ Οργάνωση της τάξης:

.....
.....

- Τέλος, συζητήστε στην ομάδα σας για το τι επιπλέον σας προσφέρει η αξιοποίηση του εκπαιδευτικού λογισμικού σε σύγκριση με τα συμβατικά μέσα διδασκαλίας για τους στόχους που θέσατε.

.....
.....